

28 May 2018 11:54

BNS-i intervjuu Moskvast tegutseva poliitikaanalüütiku Sergei Utkiniga

BNS-i intervjuu Moskvast tegutseva poliitikaanalüütiku Sergei Utkiniga

TALLINN, 28. mai, BNS - BNS-i ajakirjaniku Erik Eenlo intervjuu Vene Teaduste akadeemia Primakovi-nimelise maailmamajanduse ja rahvusvaheliste suhete instituudi (MEMO) teaduri Sergei Utkiniga.

Pärast Salisbury vahejuhtumit ja Lääne raketirünnakuid Süüria režiimile keemiarünnaku järel Dumas tundus, et Venemaa ja Lääne suhted on langenud täielikku madalseisu. Nüüd aga leiab Venemaa ennast olukorrast, kus Euroopa suurriigid püüdlevad koostöö poole Kremliga Iraani tuumaleppe säilitamise osas ning ärgitavad Moskvat vahendama Iisraeli ja Iraani vahel Süürias. Kuidas kirjeldaksite hiljutiste sündmuste valguses Moskva positsiooni suhetes Läänega?

Poliitikud on tavaliselt pragmaatilisemad sellest, kuidas nad tahavad valijate silmis paista. Poliitikas tegeletakse palju kauplemisega, kasutades erinevaid läbirääkimistaktikaid ja liialdusi, mille eesmärk on panna oma vastane endale sobival viisil reageerima.

Vene poliitikakujundajad kalduvad uskuma, et suur osa viimasel ajal levitatud õuduslugudest Venemaa kohta lavastati selleks, et Venemaad poliitiliselt nõrgestada ja sundida teda muutma kurssi valdkondades, kus esinevad Läänega tõsised erimeelsused.

Samal ajal ei välista selline suhtumine sisuliste kokkulepete võimalust Läänega. Nende eeltingimus on Venemaa murede arvesse võtmine lootmise asemel, et Venemaa nõustub lõpuks, et on enamiku käimasolevate kriiside jooksul eksinud samas, kui Läänel on olnud õigus.

Tõenäoliselt näeme nendes keerulistes suhetes ka edaspidi segu konfliktist ja koostööst.

Venemaa on tegutsenud viimastel aastatel äärmiselt agressiivselt oma poliitiliste eesmärkide saavutamiseks Läänes õhnestustegevuse, küberoperatsioonide ja desinformatsiooniga. Nüüdseks on Venemaa kaotanud võime varjuda "usutava eituse" taha, sest isegi lääneriigid on mõistnud, mida ta teeb ja on hakanud vastupanu osutama. Sanktsioonirežiim Venemaa vastu on tugevam kui kunagi varem. Kas Venemaa on läinud liiga kaugele?

Venemaal seda niimoodi ei nähta. Suur osa Läänes avaldatud negatiivsetest lugudest Venemaa kohta tõlgitakse Venemaal ära ja neid arutatakse, kuid enamasti võetakse nad vastu uskumatusetundega. Mõned väidavad, et sellist Venemaa kritiseerimist on leidunud Lääne allikates aastasadu, alates tohutusuure riigi rajamisest pealinnaga Moskvast.

Lääneriikide surve Venemaale tekitab mõistagi probleeme, kuid ka "lipu ümber koondumise" efekti - kui nad pannakse valiku ette, keda uskuda, usub enamik inimesi pigem presidenti kui mõnda välisriiki.

Paljude poliitiliste arengutega maailmas on käinud kaasas küber- ja informatsioonitehnikad. On loomulik, et poliitika püüab viimastel aastakümnetel plahvatuslikult levinud tehnoloogia mõistmises ja reguleerimises järele jõuda. Endiselt on olemas suuri korralikult defineerimata ja reguleerimata halle alasid, mis loovad võimalusi pahatahtlikuks tegevuseks, mida pole võimalik läbi rahvusvaheliselt aktsepteeritud mehhanismide kohaselt fikseerida, omistada ja ennetada.

Rahvusvahelist koostööd küberruumis tuleb hoogustada globaalsel tasandil, kaasates igäüht regionaalsete liitude asemel, mis tekitaksid veelgi rohkem vaenu eri leeride vahel, mis võtavad kasutusele erinevad mehhanismid ja reeglite definitsioonid.

Venemaa on oma ametlikes avaldustes NATO lähenemise kohta oma idatiiva tugevdamisele põhjuse ja tagajärje oskuslikult ära vahetanud, väites ekslikult, et on olnud sunnitud suurendama NATO jõudude lähenemise tõttu oma piiridele oma sõjalisi võimekusi Lääne sõjaväeringkonnas. Selle vastand on tõsi. NATO oli sunnitud seda tegema pärast seda, kui Venemaa hakkas korraldama ründestsenaariumidel põhinevaid massiivseid sõjaväeõppusi Balti riikide piiride taga ja ründas Ukrainat. Kuidas näeb Venemaa Baltimaid praeguse heidutusharjutuse ja hübriidkonflikti kontekstis Läänega?

See, mida nii Venemaa kui ka NATO on hiljuti Euroopas puhtalt sõjalises sfääris teinud, on suuresti sümbolne. Keegi ei valmistu tõeliseks sõjaks, kuigi õppused jäävad vägede väljaõppe loomulikuks osaks. Vägede arvu sümbolsete suurendamiste eesmärk on olnud näidata ärritust teise poole tegude suhtes ja sundida teda hoiduma tegevustest, mis seda ärritust suurendaksid. Seda võib mõnes mõttes tõlgendada otsinguna jõuda tasakaaluni, milles mõlemad pooled oleksid saavutatud heidutuse tasemega rahul.

Baltimaad on tõestanud oma elujõulisust riikidena, mis suutsid pääseda Euroopa Liidu tuumikrühma - eurosooni, ja NATO-sse, ja nad mõjutavad seeläbi nende võimsate liitude otsuseid. See teeb dialoogi nende riikidega tähtsamaks kui see oleks siis, kui me räägiksime ainult suhete kahepoolsest mõõtmest.

Mis tahes rünnak nende vastu käivitaks selgelt katastroofilised stsenaariumid. Kuigi Venemaal muretsetakse jätkuvalt Baltimaade hoiakute pärast Moskva suhtes ning venekeelse elanikkonna pärast Eestis ja Lätis, ei ole need teemad uued ja neid on arutatud kauem kui veerand sajandit. Sama ajaperioodi jooksul ei ole nende murede püsimine takistanud Baltimaadel Venemaaga kauplemast ning paljusid Vene turiste võõrustamast.

Vastastikused sanktsioonid on viimasel ajal poolte kaubandust mõjutanud, kuid see jätkub endiselt, sest äri püüab alati vältida olemasolevate kasumi teenimise võimaluste kaotust. Venemaa ja Baltimaade suhete jätkuva julgeolekustamise peatamine on rahvaste siiras vastastikune huvi ning saame näha, kas poliitikud on selleks tööks valmis.

Venemaal ei paista olevat mingit tahet töötada konflikti lahendamise poole Ukrainas, kuni Kiievis on võimalik läänemeelne valitsus. Kas selle konflikti lahendamine on midagi, mida Vladimir Putin peab oma neljanda ametiaja jooksul presidendina tegema või saab ta jätkata oma järeleandmisi välistava ja Donbassis Ukrainat veristava poliitikaga veel kuus aastat?

Üks asi, mis konflikti lahendamise protsessiga vaevalt juhtub, on selle lahendamine viisil, mis ignoreerib Venemaa muresid. Need mured andsid suuresti kuju Minski lepetele, mida aktsepteerisid kõik osapooled. See on see kompromiss, mis ei rahulda kummagi poole radikaale, kuid mida mõõdukad tsentristlikud poliitikud suudaksid ellu viia.

Olgu Ukraina valitsus missugune tahes, aga konflikti lahendamiseks peab ta tunnistama riigi eripalgelisust, et kõik piirkonnad saaksid riiklike eesmärkide seadmises kaasa rääkida.

Venemaa probleem Ukraina praeguse valitsusega ei ole esmajärjekorras selle "läänemeelsus", vaid selle revolutsioonilisus. See püüab kujundada Ukrainat ümber riigiks, mis on otsustanud oma eripalgelise olemuse minevikku jätta. Vaevalt on võimalik oodata venemeelse presidendi või valitsuse võimuletulekut Ukrainas, kuid on võimalik oodata mõõdukat presidenti, kes seaks revolutsioonilise ümberkujundamise asemel prioriteediks rahu ja stabiilsuse.

Kuidas tajub Venemaa Ida-Aasias käivat palavikulist diplomaatilist tegevust. Venemaa tegi eelmisel aastal seoses olukorraga Korea poolsaarel koos Hiinaga kuulsaks saanud "topeltkülmutamise" ettepaneku. Missugune on Venemaa jaoks Põhja-Korea tuumaküsimuse eelistatav lahendus?

Ühena kahest suurest tuumajõust on Venemaa kindlasti huvitatud tuumarelvade leviku tõkestamise režiimi säilimisest. Sellest lähtuvalt on Põhja-Korea, Venemaa otsese naabri, tuumaambitsioonide piiramine üks tema peamisi muresid.

Samas oleks igasugune sõjategevus Põhja-Korea vastu piirkonna jaoks katastroofiline. Teisisõnu, tuleb leida

võimalus piirata Põhja-Korea tuumaambitsioone rahumeelsete meetoditega. Seda on võimalik teha ainult vahetuskaupadega - riik peab selgelt aru saama, missugust kasu ta saab. Võtmetähtsusega kasu Põhja-Koreale hõlmaks julgeolekut ja tagatist, et missugune ka ei oleks Lääne arvamus Põhja-Korea poliitilisest juhtkonnast ja majandusmudelist, välisriigid tema vastu sõjalist jõudu ei kasuta.

Seega, praegune katse edendada dialoogi USA ja Põhja-Korea vahel võib etendada otsustavat rolli nii õnnestumise kui ka ebaõnnestumise korral.

Venemaa poliitiline kaalukus Aasias on küllaltki piiratud, kuid riiki austatakse kui üht võtmetähtsusega erapooletut vahendajat. Oma positsiooni tugevdamiseks piirkonnas, mis muutub demograafia ja majanduse poolest üha tähtsamaks, peab Venemaa olema väga ettevaatlik, et mitte lasta end tirida teiste osapoolte vahelistesse konfliktidesse. Seda ta püüabki teha.

Baltic News Service